

TÜRKİYE'DE FİLİSİD OLGULARI

Mustafa KARAKUŞ *, Haluk İNCE *, Nurhan İNCE **

ÖZET

Filisid, çocuğun ebeveynlerince öldürülmesi eylemidir. Çalışmada, ülkemizde filisid suçunu işleyen bireylerdeki bazı sosyodemografik özellikler ile ebeveynlerin cezai sorumluluk durumlarını belirlemek, böylece koruyucu önlemleri geliştirmeye yönelik bilgi birikimine katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Çalışma 1995-2000 yılları arasında filisid sanığı olarak Adli Tıp Kurumu 4. İhtisas Kurulu'na gelen 85 olaydan oluşmaktadır. Suçu işleyen ebeveyne (yaş, cinsiyet, eğitim ve iş durumu), öldürülen çocuğa (yaş, cinsiyet, öz veya üvey olması) ve suçun işleniş biçimine ilişkin özellikler değerlendirilmiştir.

Filisid suçunu işleyen %51.8 oranda annenin ortalama yaşı 26.45, %48.2 oranda babanın ortalama yaşı 36.14'dür. Ortalamalar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Filisid kurbanı 96 çocuk bulunmaktadır. Çocukların %91.7'si ebeveynlerin öz çocuklarıdır ve büyük çoğunluğu (%82.3) 12 yaş altındadır. Çalışma grubundaki öldürme eylemlerinin %24.7'si boğma, %23.5'i ise kesici-delici-ezici alet ile gerçekleştirilmiştir. Cezai sorumluluğu olmayan bireylere, %61.0 şizofreni, %22 major depresyon, %9.7 embesilite, %7.3 oranlarında debilité tanısı konmuştur.

Anahtar kelimeler: Filisid, çocuk istismarı, kasten adam öldürme.

SUMMARY

Filicide cases in Turkey. Filicide is the killing of a child by his or her parents. In this study, we aimed to find out some sociodemographic features of parents who commit filicide crime and make some contribution to the knowledge base on creating precautions.

The study comprised of 85 cases accused of filicide and admitted by the Institute of Forensic Medicine, 4th Specialization Board in between 1995 - 2000. The characteristics of parents who committed filicide (age, gender, educational and job status), those of children who were killed by their parents (age, gender, own or stepchild) and the types of crime were evaluated.

The mean age of mothers who committed filicide (51.8%) was 26.45 and of fathers (48.2%) was 36.14. The difference between mean ages was found to be statistically significant. There have been 96 children who were filicide victims. 91.7% of the children were parent's own children and most of them (82.3%) were under the age of 12. 24.7% of the methods used for murder in this study group were asphyxia, 23.5% were committed by cutting-perforating-crushing instruments. Individuals without criminal liability were diagnosed to have schizophrenia (61.0%), major depression (22%), imbecility (9.7%) and debility (7.3%).

Key words: Filicide, child abuse, homicide.

GİRİŞ

Filisid, çocuğun ebeveynlerince öldürülmesi eylemidir. Çocuk öldürme eylemleri, Türk Ceza Yasası (TCY)'nda çocuğun bir takım özelliklerine göre değişik kararlarla cezalandırılır. Yenidoğan ve çocukların anne-babası tarafından öldürülmesi, kasten adam öldürme olarak değerlendirilmektedir. Ancak in-

sanın kendi çocuğunu öldürmesinin çok yönlü bir fenomen olması nedeniyle çeşitli ceza indirimleri yapılmaktadır.

Ülkemizde, filisid olgularının cezai ehliyetlerini etkileyecek psikiyatrik bir hastalıklarının bulunup bulunmadığına ilişkin kararlar, Adli Tıp Kurumu 4. İhtisas Kurulu'nda verilmektedir.

Mecmuaya geldiği tarih: 08.07.2002

* İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Çapa, İstanbul

** İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Çapa, İstanbul

Filisid olgularının ayrıntılı olarak incelenmesi ve irdelenmesi, bu olgulara erken müdahalede bulunmak ve koruyucu önlemler geliştirmek için, gerekli bilgi birikimini sağlayacaktır (2).

Çalışma ile ülkemizde filisid suçunu işleyen bireylerdeki bazı sosyodemografik özellikler ile ebeveynlerin cezai ehliyet (ceza sorumluluğu) durumlarını belirlemek amaçlanmıştır.

MATERYAL ve METOD

Çalışma evreni 1995 - 2000 yılları arasında filisid sanığı olarak Adli Tıp Kurumu 4. İhtisas kuruluna gelen 85 dosyadan (neonatasit hariç) oluşmaktadır. Dosyalar çalışmacılarca retrospektif olarak incelenmiştir. Dosyalar, fail (yaş, cinsiyet, iş durumu, evlilik biçimi, çocuk sayısı, cezai ehliyet durumu), çocuk (yaş, cinsiyet, öz üvey olup olmadığı, meşru gayrimeşru.) ve suçun işlenme biçimi göz önüne alınarak değerlendirilmiştir.

Kişide, suçun işlenişinde rol oynamış herhangi bir tıbbi nedenin bulunmadığı olgular "cezai ehliyeti tam" olarak tanımlanmıştır (7).

Verilerin analizi SPSS 7.0 programı yardımıyla, frekans, yüzde oran, kategorik değişkenler için ki-kare ve sürekli değişkenler için student-t testleri yapılarak gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Filisid suçu işleyen bireylerin sosyo - demografik özellikleri tablo 1'de özetlenmiştir.

Filisid suçu işleyen olguların %48.2'si erkek, %51.8'i kadındır. Olay anında kadınların yaş ortalaması 26.45 ± 7 , erkeklerin 36.14 ± 10 'dur. Ortalamalar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.0001$). Olguların yalnızca %3.5'i 8 yıldan uzun eğitim görmüştür. Ebeveynlerin yaklaşık yarısı-

Tablo 1. Filisid nedeniyle muayeneye gelen olguların sosyo-demografik özellikleri

Cinsiyet	N	%
Baba	41	48.2
Anne	44	51.8
<i>Yaş ortalaması (yıl)</i> Baba	36.14+10	
Anne	26.45+7.0	
Öğrenim Durumu		
Okur-yazar değil	41	48.2
8 yıl \geq	33	38.8
\geq 8 yıl	3	3.5
Saptanamayan	8	9.5
Evlilik türü		
Nikahlı	71	83.5
Nikahsız	14	16.5
Evlilik sayısı		
İlk evlilik	61	71.8
Birden fazla	10	11.8
Saptanamayan	14	16.5
İş durumu		
İşi var	14	16.5
İşsiz	38	44.7
Saptanamayan	33	38.8
Ebeveynler		
Birlikte yaşıyor	40	47.1
Ayrı yaşıyor	22	25.8
Saptanamayan	23	27.1
Toplam	85	100.0

nın (%44.7) işsiz olması dikkat çekicidir. Evlilik durumu hakkında bilgi alınabilen bireylerin %64.5'i birlikte %35.5'i ayrı yaşamaktadır.

Filisid kurbanı 96 çocuk bulunmaktadır. Çocukların %91.7'si ebeveynlerin öz çocuklarıdır ve büyük çoğunluğu (%82.3) 12 yaş altındadır (tablo 2).

Ebeveynlerin %9.2'si tek, %32.3'ü 2, %15.6'sı 3 ve %16.7'si 4 ve üzeri sayıda çocuğa sahiptir. %6.2 ailedeki çocuk sayısı öğ-

Tablo 2. Çocuk kurbanı ilişkin sosyo demografik özellikleri

Özellikler	N	%
Cinsiyet		
Erkek	40	41.7
Kız	40	41.7
*Saptanamayan	16	16.6
Yaş dağılımı		
<1 yaş	27	28.1
1-5	29	30.3
6-11	23	23.9
12-18	17	17.7
Çocuk		
Öz	88	91.7
Üvey	5	5.2
*Saptanamayan	3	3.1
Toplam	96	100.0

renilememiştir. Tablo 3'de çocukların öldürülme biçimleri özetlenmiştir.

Çalışma grubundaki öldürme eylemlerinin %24.7'si boğma, %23.5'i ise kesici-delici-ezici alet ile gerçekleştirilmiştir.

Öldürme motivasyonları irdelendiğinde; akıl hastalığı, namus, geçimsizlik ve çocuğu terbiye etme gibi nedenler birbirlerine yakın oranlarda gözlenirken, %8.2 (n:7) oranında, çocuğa duyulan derin bir acıma hissi ile gerçekleştirilen filisid olgusu dikkat çekici bulunmuştur. Çocuğa duyulan acıma hissi ile gerçekleştirilen filisidlerin tamamı anneler tarafından yapılmıştır.

Adli Tıp Kurumu 4. İhtisas Kurulu'nca ebeveynlerin %48.2 (n:41)'sinde cezai ehliyet (sorumluluk) bulunmamıştır. Bu olguların %61.0'ı şizofreni, %22.0'ı major depresyon, %9.7'si embesilite ve %7.3'ü debilite tanısı almıştır. %51.8 (n: 44)'inin ceza ehliyeti tam bulunmuştur. Cezai ehliyeti tam bulunanların %48.8 (n.20)'i kadın %58.5'i (n:24) erkektir. Cinsiyetler arasındaki oransal farklılık anlamlı değildir (p:0.22 ki-kare: 1.45).

Tablo 3. Çocukların öldürülme biçimleri (n: 96)

Öldürme biçimi	N	%
Boğma (asfiksi)	21	24.7
Kesici-delici-ezici alet	20	23.5
Ateşli silah	14	16.5
Dövme	13	15.3
Yüksekten düşme	7	8.2
Zehirlenme	3	3.5
Yangın	1	1.2
Saptanamayan	6	1.1
Toplam	85	100.0

Cezai ehliyet bulunanlarda %47.4 (n.18) oranında işsizlik öyküsü bulunmaktadır, bu oran cezai ehliyeti olmayanlarda %52.6'dır ve oransal farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir (p: 0.27 kikare: 1.17).

TARTIŞMA

Bazı suçlarda, suçun etyopatogenezini tespit etmek çok zordur. Çocuğun anne-babası tarafından öldürülmesi olgusu da böyle bir suçtur. Filisid değişik faktörlerin etkilediği bir suç olduğundan ön işaretlerini farketmek güçtür (11).

Çocuk cinayetleri gelişmiş ülkelerdeki çocuk mortalitesinin sık nedenlerindedir. (8,16). Ülkemizde ise çocuk ölümleri içerisinde cinayet son sıralarda yer almaktadır.

Lewis ve arkadaşlarının çalışma grubunda (anneler) filisid için 1/4 oranında silah kullanımını saptanmıştır (10). Bizim olgularımızda %40 oranında ateşli ve kesici-delici, ezici alet kullanımı ile karşılaşmıştır.

Filisid olgularında anne ve baba yaş ortalamaları farklılık taşır. Çalışmada literatüre benzer şekilde anne yaş ortalaması baba yaşına göre istatistiksel olarak anlamlılık verecek derecede düşük bulunmuştur (17). Literatürlerde Filisid faili ebeveynler benzer özellikler gösterir. Ebeveynlerin psikiyatrik bir

patolojisinin olmadığı durumlarda ekonomik stress ve olumsuz çevre koşulları öldürme motivasyonuna yol açabilmektedir (4-6,9,12,14, 15). Bizim olgularımızda da olumsuz çevre koşullarına rastlanmıştır. 2001 yılında Türkiye genelinde işsizlik oranı %8.5, okuma yazma bilmeyenlerin oranı %14 iken, çalışma grubundaki ebeveynlerde bu oranların sırasıyla %44.7 ve %48.2 olması çarpıcıdır (3,13). Yakın zamanda yapılan çeşitli çalışmalara göre filisid suçu işleyen bireylerin önemli bir bölümünde özellikle psikozlar olmak üzere ciddi psikiyatrik hastalıklar saptanmıştır (1). Benzer olarak çalışmamızda olguların %48.2'sinde cezai ehliyeti engelleyecek düzeyde psikiyatrik hastalık tespit edilmiştir. Bu olguların %61'i şizofren tanısı almıştır.

Filisid ile mücadele için farklı disiplinler arasında (psikiyatri, kriminoloji, pediatri ve sosyal hizmet uzmanı) sıkı bir işbirliği gereklidir. Konu ile ilgili yapılacak ayrıntılı çalışmalar sayesinde filisidin erken işaretlerini saptayarak potansiyel kurbanı korumak ve diğer koruyucu stratejileri gerçekleştirmek mümkün olabilecektir.

KAYNAKLAR

1. Bourget D, Labelle A: Homicide, infanticide, and filicide. *Psychiatr Clin North Am Sep*;15:661 (1992).
2. Christoffel KK, Anzinger NK, Amari M: Homicide in childhood. *Am J Forensic Med Pathol* 4: 129 (1983).

3. Devlet İstatistik Enstitüsü <http://www.die.gov.tr/nufus/02012002.htm>
4. Dinçmen K: Adli Psikiyatri Kitabı, Birlik Yayınevi, İstanbul (1984).
5. Dunjic D, Veljkovic S, Perovic L: Filicide. *Srp Arh Celok Lek Nov- Dec*; 117:751 (1989).
6. Guileyardo JM, Prahlow JA, Barnard JJ: Familial Filicide and Filicide Classification. *Am. J Forensic Med Pathol* 20: 286 (1999).
7. İçel K, Yenisey F: Türk ceza yasası, Beta yayınevi, İstanbul (1998) s.22.
8. Jason J, Gilliland JC, Tyler CW Jr.: Homicide as a cause of pediatric in the United States. *Pediatrics Aug*; 72:191 (1983).
9. Kaplan SJ: Psysical Abuse and Neglect. In *Child and Adolescent Psychiatry: A Comprehensive Textbook.*(Lewis Med.), 2nd ed. Willins- Wilkins. 1033-41, Baltimore (1996).
10. Lewis CF, Baranoski MV, Buchanan JA, Benedek EP: Factors associated with weapon use in maternal filicide. *J forensic Sci*; 43:613 (1998).
11. Marleau JD, Poulin B, Webanck T, Roy R, Laporte L: Paternal filicide: a study of 10 men. *Can J Psychiatry*; 44:57 (1999).
12. Marleau JD, Roy R, Laporte L, Webanck T, Poulin B: Infanticide committed by the mother. *Can J Psychiatry*; 40:142 (1995).
13. Milli Eğitim Bakanlığı <http://www.meb.gov.tr/index.htm>
14. McKee GR, Shea SJ, Mogy RB, Holden CE: MMPI-2 Profiles of filicidal, mariticial, and homicidal women. *J Clin Psychol*, 57: 367 (2000).
15. Polat O: Adli Tıp Kitabı, Der Yayınları, İstanbul (2000).
16. Stanton J, Simpson A, Wouldes T: A qualitative study of filicide by mentally ill mothers. *Child Abuse Neglect Vol. 24 No.11*, pp.1451 (2000).
17. Vanamo T, Kauppi A, Karkola K, Merikanto J, Rasanen E: Intra-familial child homicide in finland 1970 - 1994: incidence, causes of death and demographic characteristics. *Forensic Sci Int* 1;117: 199 (2001).